

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors arbete med
extra studietid på mellanstadiet vid
Alfredshällskolan i Lomma kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av skolors arbete med extra studietid på mellan- och högstadiet. Granskningen vid Alfredshällskolan i Lomma kommun omfattar verksamheten i mellanstadiet.

Granskningen utgår från två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger rektor förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?
2. I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen av området, vilka beskrivs i bilaga 2. I den bilagan finns också en beskrivning av hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje delområde bedöms om skolenhetens arbete uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och beskriver inom vilka områden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i hög utsträckning anger Skolinspektionen inte några utvecklingsområden, men kan lämna framtåsyftande kommentarer. Någon redovisning begärs då inte.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Alfredshällskolan i följande utsträckning:

Rektors kommunikation om och bemanning av extra studietid

Rektorn ger i flera delar förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Rektorn behöver i sin kommunikation med lärarna förtydliga att lärarna särskilt bör uppmuntra elever som har stora behov av den extra studietiden och att dessa behov kan se olika ut.

Undervisningens genomförande

Lärarna genomför i flera delar undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Lärarna behöver tillsammans utveckla arbetet med att informera och uppmuntra eleverna utifrån deras olika behov till att delta i den extra studietiden.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **27 september 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:4186) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

Rektors kommunikation om och bemanning av extra studietid

Det här området handlar om hur rektorn kommunicerar med skolans personal om den extra studietiden och om hur rektorn bemannar den extra studietiden efter elevernas behov. Det innefattar också ifall rektorn ger förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn ger i flera delar förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Rektorns kommunikation om den extra studietiden

Granskningen visar att rektorn har kommunicerat med skolans lärare och annan berörd personal om vikten av att de ska informera om och uppmuntra alla elever till att delta i den extra studietiden. Av intervju med rektorn och lärarna framgår att rektorn har informerat lärarna om skollagens bestämmelser om extra studietid. Lärarna uppger att rektorn har informerat lärarna både skriftligt och muntligt och att rektorn uppmanat lärarna att uppmuntra alla elever till att delta i den extra studietiden. Av inkommen dokumentation inför granskningen framgår att det finns riktlinjer för extra studietid i Lomma kommun samt att rektorn skickat ut information om extra studietid till elevernas vårdnadshavare. I informationen som skickats ut framgår bland annat att den extra studietiden är undervisning som syftar till att elever ska få hjälp med läxor och annat skolarbete, och på det sättet ges möjlighet att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Vidare framgår att den extra studietiden kan ge eleverna tillfälle att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt planera, genomföra och utveckla sitt eget lärande. Det framgår också att den extra studietiden är frivillig, vilka tider den bemannas av vilka lärare och att elever som har behov av mer lärarstöd uppmuntras att delta.

Vidare visar granskningen att rektorn till viss del kommunicerat med skolans lärare och annan berörd personal att elever med stora behov av den extra studietiden särskilt bör uppmuntras till att delta. Av intervjuer med lärare framgår att rektorn inte har pratat med lärarna om att gemensamt identifiera och uppmuntra någon specifik elevgrupp eller elever som med hjälp av den extra studietiden skulle kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Rektorns information till lärarna har i stället varit av mer övergripande karaktär. Rektorn och lärarna uppger att lärarna på egen hand fått uppmuntra de elever som lärarna tycker har behov av extra studietid. Lärarna, rektorn och eleverna uppger att uppfattningen på skolan är att den extra studietiden främst är riktad till de elever som behöver stöd med läxor och med att hinna med skolarbetet. Rektorn har informerat lärarna om att elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling också bör uppmuntras till att delta i extra studietid men rektorn uppger att de på skolenheten ännu inte har använt den extra studietiden till att elever ska få mer utmaningar eller fördjupning.

Rektorn har klargjort för lärarna att innehållet i den extra studietiden ska utgå från elevernas behov och ha en tydlig koppling till ordinarie undervisning. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att de arbetsuppgifter eleven arbetar med under den extra studietiden tydligt hör ihop med det som eleven arbetar med i den ordinarie undervisningen. Rektorn har också klargjort att det är ordinarie lärare

som tillsammans med eleverna planerar och följer upp det eleverna arbetar med under den extra studietiden.

Rektorns bemanning av den extra studietiden

Rektorn har på en övergripande nivå god kännedom om elevernas behov. Av intervju med rektorn och lärarna framgår att rektorn, lärarna och elevhälsan månadsvis analyserar elevernas resultat och att rektorn har kunskap om elevernas behov. Rektorns uppföljning har bland annat visat att det är en stor andel elever som uppfyller de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas i alla ämnen. Enligt rektorn och lärarna har lärarna identifierat att de elever som kommit efter i skolarbetet på grund av frånvaro kan ha behov av extra studietid. En lärare uppger att hen på eget initiativ har uppmuntrat elever i en årskurs att delta i extra studietid utifrån lärarens analys av elevernas resultat i specifikt ämne.

Rektorn bemannar den extra studietiden med hänsyn till elevernas behov och säkerställer att den extra studietiden leds av lärare. Av intervju med rektorn och lärarna framgår att rektorn har valt att bemanna den extra studietiden med en specialpedagog och med ordinarie legitimerade lärare som har bred ämneskompetens. Skolan erbjuder extra studietid olika dagar och med lärare med olika ämneskompetenser för att möjliggöra för elever att kunna få hjälp i olika ämnen i direkt anslutning till ordinarie lektioner. Enligt rektorn finns det goda förutsättningar för elever att utifrån sina behov få hjälp av lärare under den extra studietiden eftersom samtliga extra studiestödstillfällen leds av lärare. Av intervjuer med lärarna och rektorn framgår att det inte har behövts göras någon justering av bemanningen under detta läsår utan att nuvarande bemanning av studietiden möter elevernas behov. Lärarna uppger vidare att de på eget initiativ även skapat andra tillfällen, vid sidan av den extra studietiden, för elever att få mer hjälp i exempelvis musik och slöjd.

Förutsättningar för planering och uppföljning av extra studietid

Granskningen visar att rektorn ger förutsättningar för lärares planering och uppföljning av den extra studietiden. Av intervjuer med rektorn och lärare samt inkommen dokumentation framgår att lärarna har arbetslagsmöte varje vecka. Vid dessa möten finns det en återkommande punkt som handlar om att följa upp planering och genomförande av den extra studietiden för att kunna göra eventuella förändringar. Om lärarna behöver lyfta frågor med rektorn eller elevhälsan i samband med att de haft uppföljning uppger lärarna att de gör det. Samverkan mellan lärarna sker enligt rektorn och lärarna både muntligt i arbetsrummet och skriftligt i ett gemensamt planeringsdokument där lärarna dokumenterar vad eleverna gör på den extra studietiden och vad de behöver stöd och hjälp med. Enligt lärarna har det gemensamma planeringsdokumentet bidragit

till att förenkla både lärarnas kommunikation om den extra studietiden och till att förbättra uppföljningen av den extra studietiden. Lärarna uttrycker att de har förutsättningar att samverka kring uppföljning av extra studietid.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

- Rektorn behöver i sin kommunikation med lärarna förtydliga att lärarna särskilt bör uppmuntra elever som har stora behov av den extra studietiden och att dessa behov kan se olika ut.

Av granskningen framgår att rektorn informerar lärarna och övrig personal om den extra studietiden generellt men rektorn har inte betonat vikten av att identifiera och uppmuntra grupper av elever som skulle gynnas särskilt av att delta. Rektorn har visserligen kommunicerat att studietiden är öppen för alla elever men i lägre grad betonat att det också är en möjlighet även till fördjupning och utmaningar, vilket till exempel kan locka elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling.

För att den extra studietiden ska ha en hög kvalitet är det viktigt att uppmuntra alla elever som är i behov av den att delta. Genom den extra studietiden ska elever ges möjlighet att få stöd i skolarbetet, oavsett hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling, exempelvis genom att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.¹ Även elever som når de betygskriterier som minst ska uppfyllas kan ha behov av extra studietid för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att förtydliga för lärare och övrig personal att de särskilt ska uppmuntra de elever som har stora behov av att delta i undervisning i form av extra studietid, såväl de elever som inte når betygskriterierna som de elever som gör det men har förutsättningar att nå längre.

¹ Prop. 2021/22:111, *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 15-16.

Undervisningens genomförande

Det här området rör undervisningens genomförande inom den extra studietiden. Med genomförande avses i detta sammanhang planering, genomförande och uppföljning av den extra studietiden.

Lärarna genomför i flera delar undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Lärares information och uppmuntran om att delta i den extra studietiden

Lärarna informerar och uppmuntrar till viss del eleverna utifrån deras olika behov att delta i den extra studietiden. Av intervjuer med lärarna framgår att de uppmuntrar eleverna att delta i extra studietid genom att prata med dem, skriva dagens schema på tavlan och i veckobrev via skolans digitala lärplattform. Av den skriftliga informationen framgår vem som håller i extra studietid, hur den organiseras samt att den är frivillig och att den är till för alla elever. Det framkommer också av lärarnas information att extra studietid är bra för elever som behöver hinna ikapp och att eleverna ges lärarstöd. Av intervjuer med lärare framgår också exempel på hur lärarna och specialpedagogen särskilt informerar och uppmuntrar vissa elever och deras vårdnadshavare om att den extra studietiden finns och att eleven bör gå dit. Vanligtvis sker detta då elever varit sjuka och kommit efter i skolarbetet men det kan också handla om att påminna enskilda elever som glömt att göra vissa arbetsuppgifter eller elever som kan vara hjälpta av att få mer tid på sig i skolarbetet. Det förekommer emellertid i begränsad utsträckning att lärare informerar enskilda elever om att den extra studietiden kan vara en möjlighet till ytterligare fördjupning i ett ämne. Av inskickade dokument inför granskningen framgår vidare att andelen elever som deltar i extra studietid är liten på skolan. Enligt lärarna, rektorn och eleverna framgår också att det endast är elever från två årskurser som deltar i extra studietid. Det är cirka 10 procent av eleverna i årskurs 4-6 som deltar återkommande vid den extra studietiden. Av intervjuer med elever som oftast inte deltar i den extra studietiden framgår att de känner till att den extra studietiden finns och att den är öppen för alla elever. Eleverna uppger vidare att den extra studietiden kallas för studiestöd på skolan och att studiestöd i första hand är ett tillfälle att arbeta med läxor eller ta igen skolarbete.

Lärares planering av den extra studietiden

Det är elevernas ordinarie lärare som planerar de arbetsuppgifter eleverna arbetar med under den extra studietiden. Av intervju med lärare och elever framgår att innehållet är anpassat efter elevens behov och har en tydlig koppling till ordinarie undervisning. Lärarna uppger att eleverna använder den extra studietiden till att

arbeta med läxor, träna inför prov eller repetera moment. I matematik kan det exempelvis handla om att eleverna repeterar grunderna och i svenska kan det handla om att eleverna arbetar med att förbättra sitt skrivarbete. Ansvarig lärare för den extra studietiden och elevernas ordinarie lärare kommunicerar med varandra om vad eleverna ska arbeta med på studietiden, bland annat på gemensamma möten och via ett gemensamt planeringsdokument. Enligt rektorn och lärarna är planeringsdokumentet ett delat dokument som alla lärare kommer åt. Detta innebär att alla lärare ges information om vad de elever som kommer till extra studietid ska arbeta med. Lärarna uppger att de använder sig av informationen i planeringsdokumentet för att planera vad elever kan arbeta med under den extra studietiden. Om en lärare skickar en elev till extra studietid skriver läraren in i dokumentet vad läraren planerat att eleven ska arbeta med, det kan exempelvis handla om att eleven ska repetera verb. Lärarna uppger också att de kan ta med kompletterande uppgifter till elever som de kan arbeta med på den extra studietiden. Elever kan också välja att komma spontant till den extra studietiden för att jobba med exempelvis spanska eller något annat ämne för att de inte hunnit färdigt med skolarbetet. Om elever kommer spontant till den extra studietiden använder lärarna planeringsdokumentet för att skriva in vilka elever som deltagit och vad de arbetat med. Eleverna görs också i viss mån delaktiga i planeringen av den extra studietiden. Av intervju med elever framgår att det främst är deras lärare som bestämmer vad de ska arbeta med på den extra studietiden och några elever uppger att de själva väljer vad de ska arbeta med. Eleverna uppger vidare att det varierar vilka uppgifter de arbetar med under den extra studietiden. Ibland kommer eleverna överens med sin lärare om särskilda uppgifter, andra gånger arbetar eleverna med sina läxor.

Genomförande av extra studietid

Elever som deltar i den extra studietiden ges vid behov ett aktivt lärarstöd och lärarna genomför undervisningen utifrån elevens planering på ett sådant sätt att eleverna upplever den som stimulerande. Av intervju med lärare och elever framgår att eleverna både arbetar individuellt och i grupp och att eleverna ges ett aktivt lärarstöd under den extra studietiden. Det framgår också av intervju med lärare och av Skolinspektionens observationer att det är studiero och att lärarna inledningsvis stämmer av med eleverna vad de ska arbeta med på den extra studietiden och om de behöver någon hjälp. Eleverna uppger att lärarna uppmuntrar dem i arbetet och eleverna tycker att det är bra att få extra tid och hjälp med saker de inte förstått på ordinarie lektioner. Av Skolinspektionens observationer framgår att lärarna stödjer eleverna genom att finnas till hands och förklara eller utveckla saker eleverna tycker är svårt. Lärarna visar också intresse för det eleverna arbetar med genom att ställa frågor. Eleverna deltar aktivt under den extra studietiden och lärarna uppmärksammar eleverna på olika sätt, exempelvis genom att uppmuntra dem i deras försök och insatser.

Lärares uppföljning av den extra studietiden

Ordinarie lärare pratar med elever som varit på den extra studietiden om vad de arbetat med och hur det fungerat samt stämmer vid behov av med läraren ansvarig för den extra studietiden. Lärarna uppger att de träffar eleverna vid flera tillfällen varje dag och att det därför är enkelt att följa upp det eleverna arbetat med. En lärare berättar att hen exempelvis bett en elev arbeta med kortdivision på den extra studietiden och att hen följde upp hur det gått för eleven lektionen därefter. Eleverna bekräftar att deras ordinarie lärare brukar fråga hur arbetet har gått efter att de har varit på den extra studietiden. Av intervju med rektorn och lärarna framgår vidare att lärarna följer upp på arbetslagstid hur den extra studietiden fungerat. Den lärare som bemannar den extra studietiden fyller även i skolans gemensamma planeringsdokument för att lärarna, i samband med arbetslagstiden, ska kunna följa upp vad eleverna arbetat med på studietiden.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

- Lärarna behöver tillsammans utveckla arbetet med att informera och uppmuntra eleverna utifrån deras olika behov till att delta i den extra studietiden.

Granskningen visar att lärarna informerar om möjligheten att ta del av den extra studietiden men att andelen elever som deltar är låg i vissa årskurser. Det förekommer också i begränsad utsträckning att lärare informerat enskilda elever om att den extra studietiden kan vara en möjlighet till exempelvis fördjupning eller mer utmaningar i ett ämne, exempelvis för elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling.

För att den extra studietiden ska hålla hög kvalitet behöver lärarna motivera och uppmuntra elever både inför och under den extra studietiden. Det är också viktigt att lärarna genom att tydligt förmedla syfte och mål med den extra studietiden utifrån olika elevgruppers behov skapar en positiv inställning till att delta i den extra studietiden. Att uppmuntra till deltagande är en viktig del i skolans arbete med den extra studietiden, och att förmedla att den extra studietiden kan bidra till att alla elever, oavsett kunskapsnivå, utvecklas så långt som möjligt.²

² Prop. 2021/22:111, *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 19.

Skolinspektionen rekommenderar därför lärarna att utveckla gemensamma arbetssätt som stärker elevernas intresse för att delta i den extra studietiden. En del av detta arbete kan med fördel bestå av att kartlägga elevernas egna upplevda behov och önskemål och utifrån kartläggningen uppmuntra och locka fler elever till att delta vid extra studietid.

På Skolinspektionens vägnar

X Tobias Thorén

Beslutsfattare
Signerat av: Tobias Thorén

X Sara Algulin

Föredragande
Signerat av: Sara Algulin

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även Maria Lundin deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Besöket i Alfredshällskolan genomfördes den 26 februari 2024. Ansvariga utredare var Maria Lundin och Sara Algulin.

Vid Alfredshällskolan bedrivs utbildning i förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6. På skolenheten går ca 270 elever. Granskningen omfattar grundskolans årskurser 4-6, som omfattade 136 elever när skolan besöktes. Skolenheten leds av en rektor.

Bilaga 2: Underlag för bedömning

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med elevernas ordinarie lärare.
- En gruppintervju med lärare som ansvarar för genomförande av den extra studietiden.
- Två gruppintervjuer med elever.
- En intervju med rektorn.
- En observation av undervisningen vid extra studietid.
- Insända dokument och skriftliga svar på frågor från rektorn.

Innan beslut har fattats har underlaget kommunicerats med huvudmannen.

Bedömningsområden

Bedömningarna görs i relation till kvalitetskriterier som Skolinspektionen tagit fram inom ramen för granskningen.

Inom respektive område granskas skolenhetens arbete inom följande delar:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger rektorn förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Rektorns kommunikation om den extra studietiden.
- Rektorns bemanning av den extra studietiden.
- Förutsättningar som rektorn ger för planering och uppföljning.

Frågeställning 2: I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Lärarnas information och uppmuntran till elever om att delta i den extra studietiden.
- Lärarnas planering av den extra studietiden.
- Genomförande av den extra studietiden.
- Lärarnas uppföljning av den extra studietiden.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/arbetet-med-extra-anpassningar-och-sarskilt-stod-under-elevernas-hela-dag-i-skolan-och-i-fritidshemmet/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1 och 2

10 kap. 5 a § skollagen (2010:800)

Elever i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör.

Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §. *Lag (2022:730).*

Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*

Av propositionen framgår bland annat att den extra studietiden ska ge elever möjlighet att få stöd i skolarbetet. Det kan handla om hjälp med läxor men även annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid. Den extra studietiden riktar sig till alla elever, oavsett hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling. Den extra studietiden ska ge elever möjlighet att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.

Vidare framgår att den extra studietiden ska vara undervisning inom grundskolan. Lärare ska ansvara för och leda den extra studietiden men även annan lämplig personal kan medverka. Rektorn ansvarar för organiseringen av den extra studietiden på respektive skolenhet. Huvudmannen har det övergripande ansvaret för att den extra studietiden anordnas samt närmare definierar verksamhetens innehåll. Huvudmän ska få anordna extra studietid genom fjärrundervisning under samma förutsättningar som för övrig fjärrundervisning i grundskolan.³

³ Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 12-20.